

1 Ce înseamnă în termeni practici termenul juridic „răspundere părintească”? Care sunt drepturile și obligațiile titularului răspunderii părintești?

Drepturile și obligațiile dintre copii și părinți sunt reglementate de dispozițiile părții IV din cartea III a Codului civil al Republicii Lituania (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*, denumit în continuare „Codul civil”). Articolul 3.155 din Codul civil prevede că copiii sunt îngrijiți de părinții lor până în momentul în care împlinesc vârsta majoratului sau până la emancipare. Părinții au dreptul și obligația de a-și crește și a-și educa copiii să fie onești, de a avea grijă de sănătatea lor și, ținând seama de starea lor fizică și psihică, de a crea condiții favorabile pentru dezvoltarea deplină și armonioasă a acestora, cu scopul de a-i pregăti pentru o viață independentă în societate. Capitolul XI din cartea III a Codului civil stabilește drepturile și obligațiile părinților în ceea ce îi privește pe copiii lor, iar capitolul XII prevede drepturile și obligațiile patrimoniale dintre părinți și copii.

Articolul 3.227 alineatul (2) din Codul civil prevede că părinții adoptivi sunt tratați ca părinții unui copil conform legii, din ziua în care hotărârea judecătorească privind adopția intră în vigoare, în afară de cazurile excepționale prevăzute la articolul 3.222 alineatul (4) din Codul civil.

2 Ca regulă generală, cine are răspundere părintească asupra unui copil?

Articolul 3.156 din Codul civil prevede că tatăl și mama au drepturi și obligații egale în ceea ce îi privește pe copiii lor. Părinții au drepturi și obligații egale în ceea ce îi privește pe copiii lor, indiferent dacă copilul s-a născut dintr-un cuplu căsătorit sau necăsătorit, după divorț sau anularea căsătoriei sau separare.

3 Dacă părinții nu sunt capabili sau nu vor să-și exercite răspunderea părintească asupra copiilor lor, poate fi numită o altă persoană în locul lor ?

Dacă părinții nu sunt în măsură sau nu vor să-și exercite răspunderea părintească asupra copiilor lor, poate fi numită o altă persoană în locul acestora. În acest scop, Codul civil stabilește instituția de tutelă și curatelă a minorilor. Normele de bază care reglementează plasarea unui copil sub tutelă/curatelă temporară și permanentă sunt prevăzute la articolele 3.254 și 3.257.

4 Dacă părinții divorțează sau se despart, cum se stabilește chestiunea răspunderii părintești pe viitor?

În cazul în care părinții divorțează, viitoarea răspundere părintească este determinată în funcție de tipul de divorț.

În cazul în care o căsătorie este desfăcută prin acordul comun al soților, aceștia sunt obligați să prezinte instanței un acord privind consecințele desfacerii căsătoriei (separarea bunurilor, pensia pentru întreținerea copiilor etc.). Articolul 3.53 alineatul (3) din Codul civil prevede că, atunci când acordă divorțul, instanța aprobă un acord privind consecințele desfacerii căsătoriei soților care reglementează pensia pentru întreținerea copiilor minori și întreținerea reciprocă, locul de reședință al copiilor minori ai acestora, implicarea soților în educația copiilor lor și alte drepturi și obligații patrimoniale. Conținutul acestui acord este încorporat în sentința de divorț. Atunci când are loc o schimbare semnificativă a circumstanțelor (boală sau incapacitate de muncă a unuia dintre foștii soți etc.), foștii soți sau unul dintre aceștia pot cere instanței să modifice termenii și condițiile acordului lor referitor la consecințele desfacerii căsătoriei. În cazul în care desfăcerea căsătoriei se face pe baza cererii unuia dintre soți, cererea prezentată instanței trebuie, de asemenea, să indice modul în care solicitantul își va îndeplini obligațiile față de celălalt soț și față de copiii lor minori. Atunci când pronunță o sentință de divorț, instanța trebuie să soluționeze chestiunile referitoare la locul de reședință și întreținerea copiilor minori, întreținerea unuia dintre soți și separarea bunurilor deținute în comun ale soților, cu excepția cazurilor în care bunurile au fost împărțite în conformitate cu un acord reciproc între aceștia, certificat de un notar (articolul 3.59 din Codul civil). Un divorț bazat pe culpa ambilor soți are aceleași efecte ca desfăcerea căsătoriei de comun acord între soți (articolele 3.51-3.54 din Codul civil). Procedura de divorț bazată pe culpa unuia dintre soți este supusă, *mutatis mutandis*, dispozițiilor articolului 3.59 din Codul civil.

În ceea ce privește separarea, unul dintre soți se poate adresa instanței pentru stabilirea unor modalități de locuire separată, în cazul în care acesta nu mai poate tolera să trăiască cu soțul sau soția sau acest lucru a devenit imposibil sau poate aduce prejudicii grave intereselor copiilor minori din cauza unor circumstanțe specifice care pot să nu depindă de celălalt soț, sau soții nu mai sunt interesați să locuiască împreună. Atunci când pronunță separarea de drept, instanța trebuie să desemneze soțul cu care vor locui copiii și să soluționeze chestiunile legate de întreținerea copiilor și implicarea părintelui separat în educația copiilor. Ambii soți pot să se adreseze în comun instanței în vederea autorizării separării lor în cazul în care aceștia au ajuns la un acord cu privire la consecințele separării lor în ceea ce privește locul de reședință, întreținerea și educația copiilor minori ai acestora, împărțirea bunurilor și întreținerea reciprocă. În cazul în care soții au ajuns la un acord cu privire la consecințele separării lor, instanța va aproba acordul, cu condiția ca acesta să fie în concordanță cu ordinea publică și să nu afecteze drepturile și interesele legitime ale copiilor minori ai acestora sau ale unuia dintre soți. După aprobarea acordului, instanța îl introduce în hotărârea de separare legală.

5 Dacă părinții încheie un acord privind răspunderea părintească, ce formalități trebuie respectate pentru a face ca acordul să fie executoriu?

În cazul în care părinții locuiesc împreună, modalitățile și forma de întreținere sunt stabilite de comun acord între aceștia. Nu există un model special pentru un astfel de acord sau o procedură pentru încheierea acestuia. Articolul 3.193 din Codul civil prevede că, în caz de divorț de comun acord (articolul 3.51 din Codul civil) sau de separare (articolul 3.73 din Codul civil), soții încheie un acord de stabilire a obligațiilor lor reciproce în ceea ce privește întreținerea copiilor lor minori, precum și mijloacele, cuantumul și forma acestei întrețineri. Acest acord se aprobă de către instanță (articolul 3.53 din Codul civil). Părinții de copii minori pot, de asemenea, să încheie un acord privind întreținerea copiilor lor în cazul în care divorțul se întemeiază pe alte motive. În cazul în care unul dintre părinți nu respectă acordul privind întreținerea copiilor minori, astfel cum a fost aprobat de instanță, celălalt părinte dobândește dreptul de a solicita instanței să emită o ordonanță de executare.

6 Dacă părinții nu pot ajunge la un acord privind chestiunea răspunderii părintești, care sunt căile alternative de rezolvare a conflictului fără prezentarea în instanță?

Părinții au la dispoziție servicii de mediere, concepute ca un mijloc alternativ de soluționare a conflictelor, fără prezentarea în instanță. Medierea judiciară este disponibilă în cadrul tuturor instanțelor de drept comun. Medierea judiciară este gratuită. Aceasta este o modalitate mai ieftină și mai rapidă de soluționare a litigiilor. Ar trebui remarcat faptul că medierea judiciară garantează confidențialitatea și oricare parte se poate retrage de la medierea judiciară fără a oferi motive în acest sens. Trimiterea unui litigiu pentru mediere judiciară poate fi inițiată de către judecătorul (camera) care examinează cauza civilă sau de către oricare parte la litigiu. Mai multe informații privind medierea și o listă a mediatorilor sunt disponibile pe [site-ul instanțelor din Lituania](#).

7 Dacă părinții se prezintă în instanță, asupra căror chestiuni legate de copil poate judecătorul să decidă?

În cazul în care părinții se adresează instanței, judecătorul poate decide cu privire la toate chestiunile legate de copiii lor, inclusiv locul lor de reședință, drepturile de vizită/acces ale părinților, întreținerea copiilor minori și orice alte aspecte menționate în cererea depusă la instanță.

8 Dacă instanța hotărăște că un părinte va avea custodia exclusivă a unui copil, aceasta înseamnă că el sau ea poate decide asupra tuturor chestiunilor legate de copil fără îl consulte pe celălalt părinte în prealabil?

Articolul 3.156 din Codul civil prevede că tatăl și mama au drepturi și obligații egale în ceea ce îi privește pe copiii lor. Acest lucru este valabil indiferent dacă copilul s-a născut în cadrul unui cuplu căsătorit sau necăsătorit, după divorț sau anularea căsătoriei sau separare. Părinții au dreptul și obligația de a-și crește copiii, de a fi responsabili pentru educația și dezvoltarea acestora, de a avea grijă de sănătatea lor și de a oferi îndrumare spirituală și morală. În îndeplinirea acestor sarcini, drepturile părinților au prioritate față de drepturile altor persoane. Părinții trebuie să creeze condițiile pentru ca copiii lor să fie încadrați în sistemul de învățământ până în momentul în care împlinesc vârsta prevăzută de lege.

Custodia unică a unuia dintre părinți poate fi stabilită numai în cazurile în care autoritatea părintească a celuilalt părinte este restricționată. În cazul în care părinții (tatăl sau mama) nu își îndeplinesc obligațiile de a-și crește copiii, abuzează de autoritatea părintească, își tratează copiii cu cruzime, au o influență nocivă asupra copiilor lor ca urmare a unui comportament imoral sau nu au grijă de copiii lor, instanța poate să pronunțe o hotărâre de a restricționa temporar sau pe perioadă nedeterminată autoritatea lor părintească (a tatălui sau a mamei). Atunci când pronunță o astfel de hotărâre, instanța va ține seama de circumstanțele specifice pe care se bazează cererea de restricționare a autorității părintești. Cu toate acestea, părinții își păstrează dreptul de a menține legături cu copilul lor, cu excepția cazului în care acest lucru este contrar intereselor copilului. În cazul în care autoritatea părintească este restricționată pentru o perioadă nedeterminată, copilul poate fi adoptat fără consimțământul specific al părinților.

9 Dacă instanța hotărăște că părinții vor avea custodia comună a unui copil, ce înseamnă aceasta în practică?

Părinții decid de comun acord toate aspectele legate de educația copiilor lor și de alte aspecte în materie de răspundere părintească. În cazul în care părinții nu ajung la un acord, orice chestiune în litigiu este soluționată de instanță.

Tatăl copilului, mama copilului sau părinții (tutorii/curatorii) părinților minori care se află în incapacitate juridică pot să se adreseze instanței în ceea ce privește menținerea de legături personale cu copilul sau implicarea în educația copilului. Instanța stabilește modalitățile de menținere a legăturilor personale cu copilul de către tatăl separat sau mama separată, luând în considerare interesele copilului, cu scopul de a-i permite tatălui sau mamei separate să se bucure de un nivel maxim de participare la educația copilului. Contactul minim cu copilul poate fi dispus numai în cazul în care un contact maxim constant aduce prejudicii intereselor copilului.

10 Cărei instanțe sau autorități ar trebui să mă adresez dacă vreau să depun o cerere privind răspunderea părintească? Ce formalități trebuie respectate și ce acte trebuie să atașez la cererea mea?

În cazul în care o persoană dorește să depună o cerere privind răspunderea părintească, aceasta trebuie să se adreseze instanței districtuale. Formalitățile care trebuie respectate și documentele care trebuie anexate cererii depind de cerințele expuse în cererea introductivă și de drepturile și obligațiile care sunt contestate sau care trebuie să fie soluționate sau stabilite (referitor la ceea ce implică răspunderea părintească).

11 Ce procedură se aplică în aceste cazuri? Este disponibilă o procedură de urgență?

Litigiile și chestiunile principale în materia răspunderii părintești sunt examinate conform unei proceduri simplificate.

12 Pot obține asistență juridică pentru a acoperi costurile procedurii?

Disponibilitatea asistenței juridice gratuite este reglementată de dispozițiile Legii privind asistența juridică garantată de stat (*Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*). Posibilitatea de a obține asistență juridică garantată de stat depinde de situația financiară a unei persoane.

13 Este posibil atacarea unei hotărâri privind răspunderea părintească?

Da, este posibil să se introducă o cale de atac împotriva unei astfel de hotărâri în fața instanței superioare în conformitate cu normele generale de procedură civilă.

14 În anumite cazuri, poate fi necesară adresarea către o instanță sau către o altă autoritate pentru a face executorie o hotărâre privind răspunderea părintească. Care procedură se aplică în asemenea cazuri?

Hotărârea unei instanțe judecătorești este executată de executori judecătorești.

15 Ce ar trebui să fac pentru ca o hotărâre în materia răspunderii părintești pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru să fie recunoscută și executată în acest stat membru?

Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești se aplică fără nicio procedură specială prin recunoașterea unei hotărâri pronunțate de o instanță a unui alt stat membru al UE în Lituania. Acest regulament se aplică în toate statele membre ale UE, cu excepția Danemarcei.

Hotărârile privind dreptul de vizită și hotărârile care impun înapoierea copilului pronunțate de instanțele statelor membre ale UE sunt supuse executării în conformitate cu normele stabilite în partea VI din Codul de procedură civilă al Republicii Lituania (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*, denumit în continuare „Codul de procedură civilă”).

Cererile de preluare a competenței de la o instanță dintr-o țară străină și cererile de transferare a competenței către o instanță a unei țări străine, astfel cum se prevede la articolul 15 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului (și la articolele 8 și 9 din Convenția de la Haga din 19 octombrie 1996), sunt examinate de Curtea de Apel din Lituania (*Lietuvos apeliacinis teismas*).

Cererile în cauză sunt examinate în conformitate cu procedura prevăzută la capitolul 39 din Codul de procedură civilă, cu excepția cazului în care Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului prevede altfel. Astfel de cereri nu sunt supuse taxelor judiciare.

Cererile depuse la Curtea de Apel din Lituania trebuie să îndeplinească cerințele generale pentru actele de procedură (articolul 111 din Codul de procedură civilă). În conformitate cu articolul 15 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului, cererea și orice anexe care o însoțesc trebuie să fie depuse în limba de stat sau trebuie să fie anexate traducerile acestora în limba lituaniană. În cazul în care solicitantul își are reședința în afara Republicii Lituania și nu a numit un reprezentant pentru cauză sau o persoană autorizată să obțină documentele de procedură care locuiește/are un birou profesional în Republica Lituania (articolul 805 din Codul de procedură civilă), cererea trebuie să indice o adresă în Republica Lituania sau adresa unui dispozitiv de terminal de telecomunicații la care documentele de procedură vor fi notificate reclamantului. Aceste cerințe nu se aplică însă cererilor depuse la Curtea de Apel din Lituania de către o instanță a unei țări străine.

Atunci când este cazul, Curtea de Apel din Lituania poate solicita Serviciului de stat pentru protecția drepturilor copilului și adopție din cadrul Ministerului Securității Sociale și al Muncii din Republica Lituania (*Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) să prezinte un avis cu privire la oportunitatea preluării sau transferării competenței. Curtea de Apel din Lituania stabilește un termen în care trebuie să fie prezentat acest avis.

Orice cerere trebuie să fie examinată de către Curtea de Apel din Lituania cel târziu în termen de șase săptămâni de la data primirii cererii de către instanță. După examinarea unei cereri de preluare a competenței de la o instanță dintr-o țară străină și după adoptarea unei decizii de admitere a cererii, Curtea de Apel din Lituania, având în vedere împrejurările cauzei, va numi o instanță lituaniană competentă să examineze cauza în Lituania. Procedurile inițiate la instanța din țara străină sunt transferate instanței lituaniene competente pentru o examinare pe fond a cauzei. În acest caz, dispozițiile articolului 35 din Codul de procedură civilă se aplică, *mutatis mutandis*, iar procedurile continuă la instanța lituaniană competentă. Dacă este cazul, instanța lituaniană competentă stabilește poziția părților în cadrul procedurii și ia măsuri pentru a elimina orice deficiențe care afectează actele de procedură.

16 Ce instanță din acest stat membru trebuie să sesizez pentru a mă opune recunoașterii unei hotărâri în materia răspunderii părintești pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru? Ce procedură se aplică în acest caz?

Recursul trebuie să fie depus la Curtea Supremă din Lituania (*Lietuvos Aukščiausiasis Teismas*). Acesta va fi examinat ca un recurs în casație în conformitate cu dispozițiile din Codul de procedură civilă.

17 Ce legislație se aplică în acțiunile privind răspunderea părintești în cazul în care copilul sau părinții nu locuiesc în acest stat membru sau au cetățenii diferite?

Dreptul aplicabil relațiilor dintre părinți și copii este determinat în temeiul articolului 1.32 din Codul civil. Relațiile personale și patrimoniale dintre părinți și copii sunt reglementate de legea statului în care copilul își are reședința obișnuită. În cazul în care niciunul dintre părinți nu are reședința obișnuită în statul în care copilul își are reședința obișnuită, iar copilul și ambii părinți sunt cetățeni ai aceluiași stat, se aplică legea statului ai cărui cetățeni sunt aceștia. În materia răspunderii părintești, instanța competentă este stabilită în conformitate cu Convenția de la Haga din 19 octombrie 1996 privind competența, dreptul aplicabil, recunoașterea, executarea și cooperarea în materia răspunderii părintești și a măsurilor de protecție a copiilor.

Legea aplicabilă în materie de protecția minorilor, tutela și curatela acestora este stabilită în conformitate cu Convenția de la Haga din 5 octombrie 1961 cu privire la competența autorităților și legislația aplicabilă cu privire la protecția minorilor.

Obligațiile de întreținere (pensia alimentară) în cadrul familiei sunt reglementate de Convenția de la Haga din 2 octombrie 1973 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere.

Ultima actualizare: 10/07/2019

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.